

ΚΩΝΣΤΑΝΤΗΣ ΚΑΝΑΡΗΣ

(1790 -1877)

Ο Μπουρλοτιέρης του 1821

Του Βάιου Γκαραγκούνη

4ο ΜΕΡΟΣ

Μόλις νύχτωσε τα τούρκικα φωταγωγήθηκαν για τη μεγαλοιοιοτή.

Στα αμπάρια της καπιτάνας βρισκόνταν ξαπλωμένες έχοντας προσκέφαλο τη δυστυχία τους γυναίκες και παιδιά. Ακούγανε όλο το χαρούμενο αναβουητό από το γλέντι που χανε στήσει οι δυνάστες τους, και στην ψυχή τους στάλαζαν πιο μαύρα ακόμα τα σκοτάδια. Τούτο το Βασέλο έμοιαζε φανταστικό, κείνη τη νύχτα.

Πάνω του σελάγιαζε το γέλιο και η πρόστυχη χαρά, στ' αμπάρια του τάραζε τη νέκρα ο αναστεναγμός κι αργοστάλαζε το δάκρυ. Το αίμα γινότανε κρασί, και η συμφορά τοιμπούσι. Το χτήνος που μεθάει από σάρκα, κι η σάρκα που σκοτώνει την ψυχή. Τα πολύχρωμα φαναράκια που αργοσάλευε το μελετέμι φώτιζαν πασάδες τζογλάνια, αγάδες, μπέηδες, σκλάβους και κουφάρια.

Ο Κανάρης κι ο Πιπίνος συμφώνησαν να ρίξουν τα μπουρλότα τους πάνω στα δυο ντελίνια που φαίνονταν πιο φωταγωγημένα, ένα απ' αυτά έπρεπε να ήταν η καπιτάνα. Αφού τ' αποφάσισαν το κάθε μπουρλότο τράβηξε πια το δρόμο του.

Οι ταπεινοί Καπετάνιοι, και οι μαρινάροι, γυμνοπόδαροι, άπλυτοι και με ανάκατα τα μαλλιά τους, κείνη την ώρα μυρίζανε, ιδρώτα, σκόρδο αλλά και «λευτεριά».

Μια ζωή την είχανε και την παιζανε κορώνα-γράμματα για την πατρίδα.

Μα κι ο Κανάρης, κι ο Πιπίνος, γύρευαν τον καπουτάν – χασάπη της Χίου, όπως λέγανε τον Καραλή.

- Κατεβάστε τη σκαμπαβία, προστάζει ο Κανάρης.

Τα σχοινιά γλιστράνε στους μακαράδες κ' η βάρκα της ελπίδας ταξιδεύει τώρα ρεμούρκο δίπλα στο μπουρλότο.

- Ανοίξτε τους ρούμπους και τις μίνες της φωτιάς.

Βάλανε τις μπουκαπόρτες που τις σκέπαζαν. Τώρα ήτανε χαζίρικες να τινάξουνε τις φλόγες τους μόλις θα βάζανε φωτιά. Το τσούρμιο του μπουρλότου άκουγε τα νταούλια και τους ζουρνάδες απ' την καπιτάνα που ήταν αραγμένη ίσαμε ένα μίλι απ' την ξηρά, στη μέση της αρμάδας.

- Γιάννη, λέει ο Κανάρης στον τιμονιέρη Τσάκαλο, πέρνα ανάμεσα από τις φρεγάδες και μουράρισε σε κείνο το ντελίνι που παίζουν οι ζουρνάδες.

Το τσούρμιο βρίσκεται με τους γάντζους στα χέρια:

- Κοίτα, Γιάννη, να χώσεις το μπιστούνι σε μια από τις ανοιχτές μπουκαπόρτες της μάσκας, μουρούρισε ο Κανάρης στον τιμονιέρη. Ήταν μια από τα μεσάνυχτα, όταν μια κραυγή απ' την τούρκικη ναυαρχίδα ξέσχισε

τη νύχτα. Νομίζοντας, πως καράβι τούρκικο με ατζαμή, τόσο κοντά, που μπορεί να τρακάρει στην καπιτάνα, του φωνάζει:

- Φούντο μπρέ! Φούντο!.. να απομακρυνθεί...

Μα καθώς το βλέπει να προχωράει ολόισια, καταλαβαίνει τη μαύρη αλήθεια και μπήγει το αλάρμε:

- Ατές –γκεμισοί! Ατές γκεμισοί!.. (Μπουρλότο! μπουρλότο!..)

Λίγα βόλια σφυρίζουν ανάμεσα στα ξάρτια. Ακολουθεί ένας ξερός τράκος.

Ο Γιάννης Τσάκαλος κατάφερε να χώσει το μπιστούνι σε μια ανοιχτή μπουκαπόρτα.

- Το σταυρός σας, αμολάτε τους γάντζους! Βρουχιέται ο Κανάρης.

Τους ρίχνουν με δύναμη οι μαρινάροι, τους γαντζώνουν στα ξάρτια, και τους σιγουράρουν. Ο Κανάρης και ο Τσάκαλος δένουνε τότες το τιμόνι μη λασκάρει απ' τη θέση του και ξεμακρύνει το μπουρλότο. Η τούρκικη ναυαρχίδα και το ταπεινό παλιοκάραβο (μπουρλότο) στέκονται πια «σφιχτά» αγκαλιασμένα πλήρη με πλήρη -Στη σκαμπαβία!

Άλλοι κατεβαίνουν απ' την ανεμόσκαλα κι άλλοι, πιο σβέλτοι, κρεμιούνται απ' τα μπουρδα και πηδάνε. Φέρονουν τη σκαμπαβία στην πρύμνη του μπουρλότου.

Πασάρει ο Κανάρης τη μίζα σε ένα ναύτη, που σκαρφαλώνει τη σκαλωσιά και βάζει φωτιά στα δυο λούκια που ξεκίναγαν από τα πορτέλα. Σκάζουν οι μίνες του μαρουτιού, πετιούνται οι φλόγες από τους ρούμπους. Η νύχτα γίνεται μέρα. Και καθώς κόλλησαν το μπουρλότο απ' τη μεριά που

φύσαγε ο αγέρας, γρήγορα λαμπάδιασε ολόκληρο το ντελίνι, και πολύ γρήγορα η φωτιά χύθηκε από τις ανοιχτές μπουκαπόρτες μέσα και σ' αυτά ακόμα τα σπλάχνα του. Όταν τραβώντας κουπί απομακρύνονταν άκουγαν τις προσταγές του τρόμου των πασάδων. Ο Κανάρης βουβός και έκθαμπος, είπε: -Τι φεγγοβολή!..

Κι ο Πιπίνος; Είχε κολλήσει σύγχρονα με τον Κανάρη το δικό του, οι τούρκοι κατάφεραν να σπρώξουν πέρα το μπουρλότο, αλλά δεν χάθηκε άδικα. Εκτός από το φόβο που πήραν οι Τούρκοι, έκανε και μεγάλες ζημιές στην υποναυαρχίδα, που όπως βεβαιώνουν, κατάντησε απόλεμη.

Στην καπουτάνια, μάταια ο Καραλής λυσομανάει να παλέψουν να τη σώσουν, κανείς πια δεν τον ακούει. Πηδούσαν σε όσες βάρκες δεν είχαν καεί για να σωθούν μα ήταν τόσοι που γυρεύουν τη σωτηρία που αναποδογύριζαν και βούλιαζαν. Κάτω στ' αμπάρια και στους κουραδούρους καίγονται οι σκλάβες και τα' αθώα παιδιά μας ζωντανά. «Λευτεριά τι ακριβιά που σ' αγοράζουν οι λαοί!...»

Τον Καραλή τον κατεβάζουν με το ζόρι σε μια φελούκα να τον σώσουν. Από παντού απλώνονται χέρια μισοπνιγμένων. Και να, τριζοβολάει γέρνει και σωριάζεται το μεγάλο άλμπουρο του ντελινιού, πέφτει πάνω στη φελούκα χτυπώντας κατακέφαλα τον καπουτάν πασά, το καμάρι της τουρκιάς. Τον βγάλανε στη στεριά, ο κ. Μείνιάν. Ανάσαινα ακόμα. Μα δεν άργησε να παραδώσει την ψυχή του στον Αλλάχ. Στις 2 από τα μεσάνυχτα, πενήντα λεπτά από τη στιγμή που κόλλησε το μπουρλότο του Κανά-

ρη στο ντελίνι, η φωτιά έφτασε στη μαρουταποθήκη κ' η καπιτάνα τινάχτηκε στον αέρα. Εκεί που πριν από λίγο λικνίζονταν στο κύμα το περήφανο βασέλο, των 84 κανονιών, τώρα πλέον μονάχα συντρίμια και κουφάρια. «Η έκρηξη στάθηκε τρομερή. Η πολιτεία της Χίου την ένιωσε ωσάν τράνταγμα από δυνατό σεισμό, γράφει απ' τον τόπο της συμφοράς, ο ανταποκριτής του Spectateur Oriental». Από τους 2286 νοματαίους που βρισκόνταν στην καπιτάνα σώθηκαν μονάχα 200, καθώς βεβαιώνουν οι Πρόξενοι της εποχής. Εκτός απ' την καπιτάνα που ανατινάχτηκε, και την υποναυαρχίδα που κατάντησε απόλεμη, πολλά άλλα καράβια που ήταν αραγμένα δίπλα της πάθανε μεγάλες αβαρίες.

Οι δυο σκαμπαβίες με τους μπουρλοτιέρηδες τράβαγαν όλη τη νύχτα κουπί μα κανείς δεν ένοιωθε την κούραση και το ξαγρύπνι, καθώς φτέρωνε τις καρδιές τους η επιτυχία. Και ένας θεός του Κανάρη όταν τούφεραν το μαντάτο, πως ο Κωνσταντής έκαψε την καπιτάνα: -Ένα τούρκικο έκαψε ή-είπε κλεινοντας τα δάχτυλά του ή -όλα; - Ένα. Και ο αθεόφοβος ο θεός.- Εμ τότες δεν έκανε και τίποτις! Όμως το κατόρθωμα του Κανάρη στη Χίο, ήταν η προϋπόθεση της μεγάλης νίκης στο Μοριά, που στέριωσε πιότερο από καθετί άλλο τον αγώνα μας για λευτεριά. «Η πρώτη αριστεία (του Κανάρη) κατά την Χίον» γράφει ο Αλεξ. Σούτσος «εματαίωσε την τροφодότηση του Παλαμηδίου, και κατέστρεψε την εκστρατεία του Δράμαλη». Τα τούρκικα φουσατά τα λιώνει η πείνα, κι αναγκάζονται να πισωγυρίσουν, για να πάθουν από τον Κολοκοτρώνη, τον Νικηταρά, τον Υψηλάντη και τον Παπαφλέσα τη νίλα στα Δερβενάκια.

Το «θαύμα» είχε γίνει. Το 1822, ο χρόνος που σ' αυτόν λογάριάζαν εχθροί και φίλοι πως θα βάραιγε η νεκρική καμπίνα για μας, στάθηκε αντίθετα χρόνος θριάμβου.

Η είδηση πως κήκε η καπιτάνα και σκοτώθηκε ο Καραλής, έφτασε στη Σμύρνη στις 8 Ιουνίου δεύτερη μέρα του μπαϊραμιού. Οι χριστιανοί φοβήθηκαν πως θ' ακολουθούσε σφαγή. Μα δεν πειράχτηκαν καθώς γράφει ο Γερβίνος: «Οι Τούρκοι της Πόλης και της Σμύρνης εκ της πυρπολήσεως εταπεινώθησαν μάλλον, παρά ηρεθίστηκαν. Και ο Ιμάμης την άλλη μέρα Παρασκευή, «άνθρωπος του Θεού» σε κήρυγμά του, παρουσίασε τη συμφορά σαν τιμωρία του Αλλάχ «για όλες τις παρανομίες της Χίου, το άδικο αίμα, τα χωριά που κήκαν, τις αθώες γυναίκες και τα παιδιά, που σύρανε στην ατιμία και τη βδελυρή σκλαβιά».

ΜΗΝ ΧΑΣΕΤΕ ΤΗΝ ΕΠΟΜΕΝΗ ΤΕΤΑΡΤΗ ΤΟ 5ο ΜΕΡΟΣ

